

Konjunkturbildet

8/2003

Oppgangen internasjonalt ujevnt fordelt

Ny informasjon tegner et stadig tydeligere bilde av at veksten **internasjonalt** har tatt seg opp, særlig i USA og Japan. I USA var veksten i 3. kvartal på over 8 pst. målt som årlig rate. Indikatorer for investeringsutviklingen og industriproduksjonen trekker i retning av relativt solid vekst også i 4. kvartal. I Europa har utviklingen vært klart svakere enn i de øvrige to regionene. Veksten i euroområdet i 3. kvartal var lav, til tross for en viss økning i veksttakten fra kvartalene før.

Veksten i fastlandsøkonomien tiltok i 3. kvartal

Konjunkturoppgangen i norsk økonomi ser nå ut til å ha fått fotfeste. **BNP for Fastlands-Norge** økte sesongjustert med 0,8 pst. fra 2. til 3. kvartal, etter moderat vekst kvartalet før. De viktigste vekstbidragene kom fra privat forbruk, mens investeringene fortsatt utviklet seg svakt, særlig innenfor industri og annen vareproduksjon. Aktiviteten økte betydelig innen flere tjenestesektorer i 3. kvartal, men også innen industrien var det oppgang.

Ytterligere oppgang i 4. kvartal

Tilgjengelig statistikk kan tyde på at den gode veksten i fastlandsøkonomien fortsetter i 4. kvartal. Blant annet økte varekonsumet videre i oktober, og bilkjøpene viste solid vekst i november. Også utviklingen i stemningsindikatorer og boligpriser trekker i retning av sterk vekst i husholdningenes etterspørsel i 4. kvartal. I tillegg var veksten i eksporten av tradisjonelle varer relativt solid i oktober, og den siste investeringstillingen for industrien kan tyde på en noe mindre nedgang i investeringene framover. På den annen side tyder igangsettingstall på fortsatt nedgang i investeringene i boliger og næringsbygg. Også industriproduksjonen utviklet seg svakt i oktober.

Flere tegn til bedring i arbeidsmarkedet

De siste månedene har både **sysselsettingen** og arbeidsstyrken økt, noe som understøtter bildet av tiltakende vekst i fastlandsøkonomien. Mens **AKU-ledigheten** har vært stabil på 4,6 pst. av arbeidsstyrken de siste månedene, avtok den registrerte ledigheten med 1000 personer fra oktober til november. Ved utgangen av november var det likevel registrert knapt 10 000 flere ledige enn til samme tid i fjor.

Svært lav prisvekst

Konsumprisveksten har avtatt ytterligere den siste måneden. I november var tolv månedersveksten i konsumprisene 1,4 pst., ned fra 1,6 pst. måneden før. Nedgangen den siste måneden skyldtes i hovedsak lavere priser på flyreiser. Også justert for avgiftsendringer og utenom energivarer avtok prisveksten i november, og tolv månedersveksten i KPI-JAE er nå nede i 0,5 pst.

Tremåneders pengemarkedsrente sank noe etter publiseringen av konsumprisindeksen for november, og er nå 2,7 pst. Prisingen i pengemarkedet tyder på forventninger om noe høyere rente mot slutten av neste år. Samtidig er det nå priset inn en viss sannsynlighet for rentekutt de nærmeste månedene.

Industriens effektive kronekurs har styrket seg med om lag 2 pst. siden slutten av oktober. Styrkingen vært mest markert i forhold til amerikanske dollar, men også mot euro har det vært en viss styrking.

Redaksjonen for denne utgaven av Konjunkturbildet ble avsluttet 11. desember 2003.

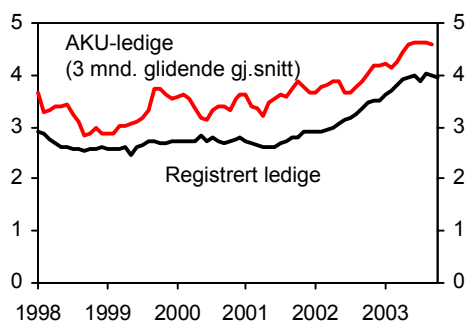
E-post til redaksjonen:
konjunkturbildet@finans.dep.no

Tabell 1 Nøkkeltall for norsk økonomi. Prosentvis endring fra året før om ikke annet er angitt.

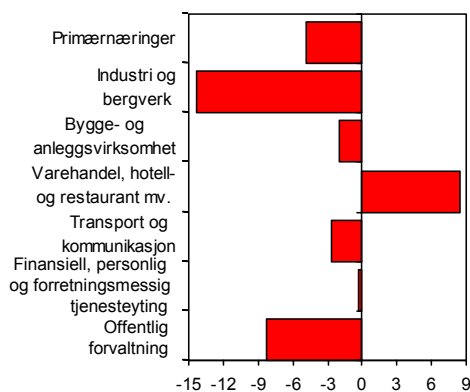
	2002	2003	2004		
		NB04	NB04	Norges Bank ¹⁾	SSB
Privat konsum	3,6	3,0	3,8	5	5,1
Offentlig konsum	3,2	0,7	2,0	2	2,1
Bruttoinvesteringer i fast kapital	-3,6	2,0	2,9	..	1,8
Petroleumsvirksomhet	-4,6	22,3	11,5	15	4,4
Etterspørsel fra Fastlands-Norge	2,1	1,6	3,1	3¾	3,6
Eksport	-0,5	0,0	1,7	..	2,2
Herav: Råolje og naturgass	0,2	-0,7	0,5	..	0,7
Tradisjonelle varer	1,3	0,4	3,3	2	4,9
Import	1,7	2,4	3,6	5¼	4,2
Herav: Tradisjonelle varer	4,7	3,5	4,2	..	3,9
Bruttonasjonalprodukt	1,0	0,6	2,3	..	2,8
Herav: Fastlands-Norge	1,3	0,5	2,6	3	3,6
Konsumprisindeksen (KPI) (endring)	1,3	2½	1¼	1¼	1,3
KPI justert for avgiftsendringer og energipriser	2,3	1¼	1¼	2	1,5
Årslønn (endring)	5,7	4½	4	4¼	4,2
Sysselsetting, personer (endring)	0,3	-0,9	0,0	¼	0,2
Arbeidsledighetsrate, nivå (AKU)	3,9	4,5	4,7	4¾	4,4
Driftsbalansen (mrd. kroner)	200,6	202,3	162,9	..	172,4

1) Framskrivingsbane basert på terminrente og terminvalutakurs.

2) Inkluderer tjenester tilknyttet oljeutvinning.

Figur 1 Arbeidsledighet. Prosent av arbeidsstyrken

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Aetat.

Figur 2 Sysselsetting etter næring. Endring fra 3. kvartal 2002 til 3. kvartal 2003. 1000 personer

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Arbeidsmarkedet

De siste månedene har arbeidsmarkedet bedret seg. Både arbeidsstyrken og sysselsettingen har tatt seg noe opp, og ledigheten har sluttet å øke.

Arbeidsstyrken lå i tremånedersperioden august-oktober knapt 10 000 personer høyere enn i forrige tremånedersperiode. I forhold til samme periode i fjor har arbeidsstyrken økt med 4000 personer. Befolkningen i yrkesaktiv alder har imidlertid økt sterkere enn dette, og yrkesfrekvensen er derfor fortsatt lavere enn på samme tid i fjor.

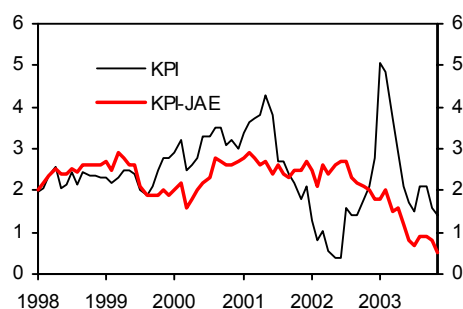
Etter en betydelig nedgang gjennom første halvår i år har **sysselsettingen** tatt seg noe opp den siste tiden. I tremånedersperioden fra august til oktober var sysselsettingen sesongjustert om lag 10 000 personer høyere enn i forrige tremånedersperiode. Sysselsettingen ligger likevel om lag 13 000 personer lavere enn til samme tid i fjor. Kvartalsvis nasjonalregnskapstall viser at nedgangen i sysselsettingen det siste året særlig har kommet innenfor industrien. Også innenfor undervisning, samferdsel og i bygg og anlegg har sysselsettingen falt det siste året, mens den særlig har økt innen varehandel.

AKU-ledigheten har flatet ut de siste månedene. I tremånedersperioden fram til oktober utgjorde AKU-ledigheten sesongjustert 4,6 pst. av arbeidsstyrken. Dette er uendret fra forrige tremånedersperiode, men en økning på 0,7 prosentpoeng fra samme periode ett år tidligere. Den **registrerte ledigheten** avtok sesongjustert med om lag 1000 personer fra oktober til november etter en viss nedgang også måneden før. Selv om det har vært en viss sesongjustert økning i antall personer på ordinære tiltak de siste månedene, har også summen av ledige og personer på tiltak avtatt noe.

Det siste året har det vært en økning i den registrete ledigheten på knapt 10 000 personer, tilsvarende 0,4 pst. av arbeidsstyrken. Økningen har vært sterk for bl.a. industriarbeidere, transportarbeidere og undervisningspersonell. Fordelt på aldersgrupper har økningen vært sterkest for de mellom 20-24 år og de mellom 40-49 år.

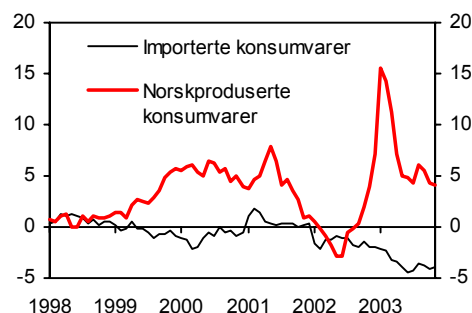
Også utviklingen i antall **ledige stillinger** ser ut til å ha bedret seg noe de siste månedene. I november var antall ledige stillinger registrert i media riktignok 6 pst. lavere enn i samme måned i fjor, men dette er den minste

Figur 3 Konsumpriser. Endring fra samme måned året før. Pst.

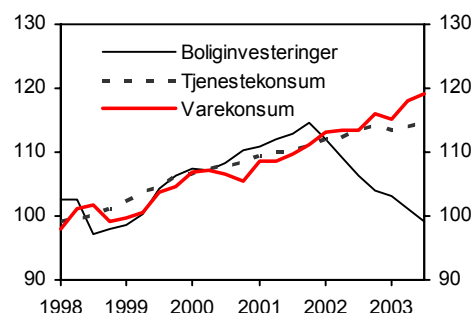
Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 4 Konsumpriser. Endring fra samme måned året før. Pst.

Kilde: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

Figur 5 Husholdningenes etterspørsel. Indeks 1998=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

nedgangen på over halvannet år.

Konsumprisene

Prisveksten har avtatt ytterligere de siste månedene. I oktober og november var tolv månedersveksten i konsumprisene henholdsvis 1,6 og 1,4 pst, ned fra 2,1 pst. i september. Utviklingen i elektrisitetsprisene har bidratt til å trekke ned prisveksten de to siste månedene. Fra september til november har elektrisitetsprisene økt med 4,5 pst., mens prisene i samme periode i fjor økte med 17 pst.

Justert for avgiftsendringer og energipriser avtok tolv månedersveksten fra 0,9 pst. i september til henholdsvis 0,8 og 0,5 pst. i oktober og november. Den sterke nedgangen fra oktober til november skyldtes i hovedsak at prisene på flyreiser falt med vel 13 pst. I tillegg falt prisene på alkoholholdige drikkevarer med 4,0 pst. fra oktober til november som følge av nedgang i prisene på øl.

Prisene på **importerte konsumvarer** har holdt seg rimelig stabile de to siste månedene. I november var prisene 4 pst. lavere enn i samme måned i fjor. Prisveksten på **tjenester med arbeidslønn som dominerende prissfaktor** har avtatt jevnt siden begynnelsen av året, men de siste månedene har tolv månedersveksten økt fra 4,8 pst. i september til 5,3 pst. i november.

Lønninger

Ifølge SSBs kvartalsvise lønnsindeks økte lønningene (månedsfortjenesten) i privat sektor med 3,6 pst. fra 3. kvartal i fjor til 3. kvartal i år, ned fra 4,2 pst. i 2. kvartal. I industrien avtok vekstraten fra 5,4 pst. i 2. kvartal til 4,2 pst. i 3. kvartal. Den kraftige nedgangen fra 2. til 3. kvartal må ses i sammenheng med at tariff tilleggene i år i stor grad ble registrert i statistikken i 2. kvartal, mens de i fjor først ble registrert i 3. kvartal. I forretningsmessig tjenesteyting var lønningene 3,3 pst. høyere i 3. kvartal enn i samme kvartal året før. Veksten har avtatt betydelig gjennom året. For denne næringen har SSB publisert foreløpige tall for gjennomsnittlig vekst i årslønnen fra 2002 til 2003. Tallene indikerer en årslønnsvekst på 4,8 pst.

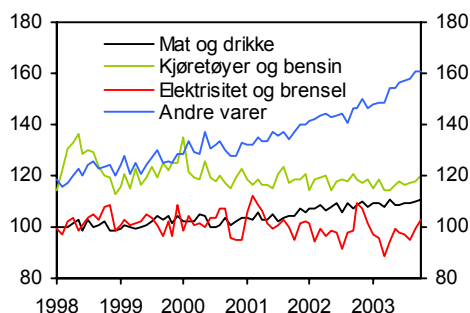
Ifølge TNS Gallups forventningsundersøkelse venter partene i arbeidslivet en lønnsvekst neste år på 3,4 pst. Arbeidstakerorganisasjonene har oppjustert sitt estimat med 0,3 prosentpoeng til 3,5 pst, mens arbeidsgiverorganisasjonene har nedjustert sitt anslag med 0,2 prosentpoeng til 3,4 pst. Fagøkonomene forventer i gjennomsnitt en lønnsvekst på 3,9 pst. til neste år.

Husholdningene

Veksten i husholdningenes etterspørsel fortsatte i 3. kvartal ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall. Ulike indikatorer tyder på at den sterke utviklingen fortsetter i 4. kvartal. **Privat forbruk** økte sesongjustert med 1 pst. fra 2. til 3. kvartal, etter sterk vekst også kvartalet før. Mens varekonsumet økte med 1,1 pst., var veksten i tjenestekonsumet på 0,5 pst. Den sterke veksten i varekonsumet skyldtes blant annet sterk økning i kjøpene av klær og skotøy og elektriske husholdningsartikler. Også husholdningenes konsum i utlandet økte betydelig i 3. kvartal. **Boliginvesteringene** fortsatte imidlertid å utvikle seg svakt, med en sesongjustert nedgang på 2 pst. fra kvartalet før.

Ifølge Statistisk sentralbyrås varekonsumindeks økte husholdningenes **varekonsum** sesongjustert med 0,8 pst. fra

Figur 6 Varekonsum. Indeks 1998=100

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

september til oktober. Mens det i de foregående månedene særlig har vært økt kjøp av klær og elektriske artikler som har trukket opp varekonsumet, var det i hovedsak økt kjøp av transportmidler og energivarer som bidro til veksten i oktober. Tall for førstegangsregistrering av personbiler viser at veksten i bilkjøpene fortsatte i november.

TNS Gallups **stemningsbarometer for husholdningene** for 4. kvartal bekrefter bildet av økt optimisme i husholdningssektoren, både på egne og ikke minst på landets vegne. Den økte optimismen må ses i sammenheng med lave renter og tegn til noe bedre utvikling i arbeidsmarkedet. Dette har også gitt seg utslag i økte boligpriser. De siste månedene fram til november har **boligprisene** økt, og ifølge Eiendomsmeglerbransjens boligprisstatistikk er de nå drøyt 7 pst. høyere enn ved bunnen i april.

Den relativt svake utviklingen i **boligbyggingen** fortsatte i 3. kvartal. Sammenliknet med kvartalet før avtok igangsettingen av boliger, både i antall og i areal, med knapt 5 pst. Så langt i år er det særlig igangsettingen på Østlandet som har vært svak, mens den har økt noe ellers i landet.

Husholdningenes **kredittvekst** har de siste månedene tatt seg noe opp igjen. I oktober var tolv månedersveksten i husholdningenes bruttogjeld fra innenlandske kilder (K2) hele 10,7 pst.

Bedriftene i Fastlands-Norge

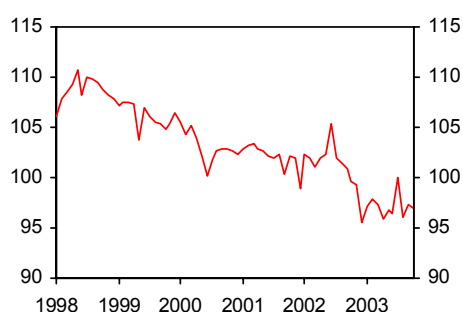
Ifølge foreløpige kvartalsvise nasjonalregnskapstall økte **produksjonen** i bedriftene i Fastlands-Norge sesongjustert med 1,2 pst. fra 2. til 3. kvartal. Sterkest vekst så langt i år har det vært innen varehandel og annen privat tjenesteyting, mens utviklingen i bygg- og anleggssektoren har vært svak. Produksjonen innen el. forsyning har falt kraftig som følge av lav fyllingsgrad i vannmagasinene. Industriproduksjonen økte med 1,2 pst. i 3. kvartal etter fire kvartaler med nedgang. Produksjonsindeksen for industrien for oktober viste imidlertid en sesongjustert nedgang på 0,4 pst. fra måneden før.

Investeringene i bedriftene har utviklet seg svakt gjennom hele 2003. Til tross for sterk vekst innenfor varehandel og el. forsyning falt investeringene i bedriftene i Fastlands-Norge med 3,4 pst. korrigert for sesongvariasjoner fra 2. til 3. kvartal. Sterkest nedgang var det innen annen privat tjenesteyting og for industri og bergverk. Den svake investeringsutviklingen er trolig medvirkende til den lave kredittveksten i foretakssektoren. I oktober var tolv månedersveksten i bruttogjelden fra innenlandske kilder (K2) nede i 1,3 pst. Statistisk sentralbyrås siste investeringstelling kan tyde på en nedgang i investeringene i industrien på 17 pst. i år, og i overkant av 6 pst. neste år. For begge år er dette en noe mindre nedgang enn ved forrige telling.

Eksporten av tradisjonelle varer økte sesongjustert med 0,6 pst. i 3. kvartal etter en vekst på 4,3 pst. i 2. kvartal. Det er særlig eksporten av kjemiske varer, metaller og oppdrettsfisk som har utviklet seg positivt så langt i år, mens eksporten av verkstedsprodukter har fortsatt å falle. Utenrikshandelsstatistikken for oktober viste en økning i eksportverdien av andre varer fra september til oktober med 4,2 pst. korrigert for sesongvariasjoner. I årets ti første måneder lå likevel eksportverdien 1,1 pst. lavere enn i samme periode i 2002.

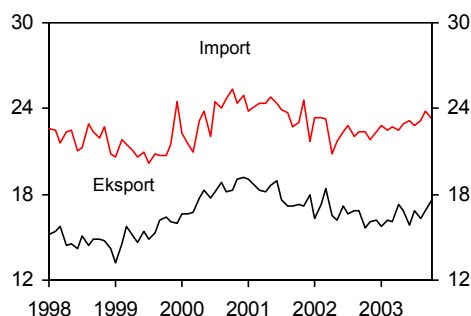
Til tross for sterkere vekst i norsk økonomi gjennom sommeren og

Figur 7 Industriproduksjon. Indeks 1995=100. Sesongjustert

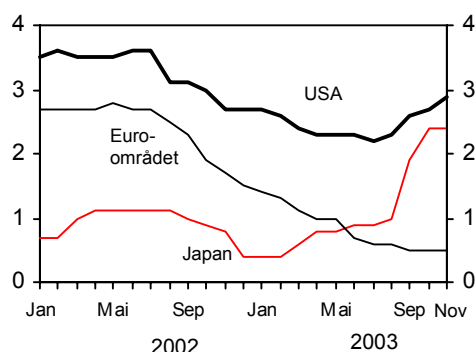
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 8 Eksport og import av tradisjonelle varer. Mrd. kroner. Sesongjustert

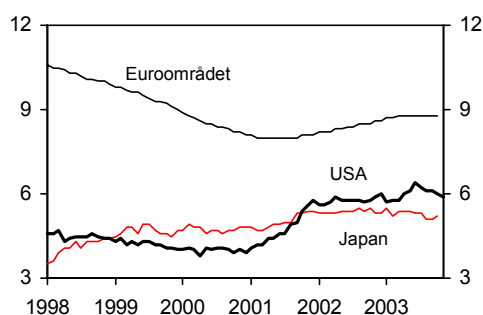
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 9 BNP-anslag for 2003 gitt på ulike tidspunkt. Prosentvis vekst fra året

Kilde: Consensus Forecast.

Figur 10 Arbeidsledighet. Pst. av arbeidsstyrken

Kilde: EcoWin.

utover høsten falt **importen** av tradisjonelle varer sesongjustert med 0,2 pst. i 3. kvartal, etter sterk vekst kvartalet før. Fra september til oktober falt importverdien med 2,5 pst. Overskuddet i handelen med varer, som inkluderer olje- og gasssekporten samt eksporten og importen av skip, var 17 mrd. i oktober.

Internasjonal økonomi

Ny informasjon tegner et stadig tydeligere bilde av at veksten internasjonalt har tatt seg opp, særlig i USA og Japan. Dette gjenspeiles også i **OECDs** nye prognoser for internasjonal økonomi, presentert i Economic Outlook 74 i slutten av november. I sine prognoser tegner OECD et bilde der oppgangen i verdensøkonomien tiltar, men hvor veksten er ujevnt fordelt mellom regionene. Oppgangen drives i stor grad en svært ekspansiv økonomisk politikk, særlig i USA. OECD anslår veksten i USA til 2,8 pst. i 2003 og 4,1 pst. i 2004, noe høyere enn tidligere lagt til grunn. Utsiktene for Japan vurderes nå som betydelig lysere enn i vår, og det ventes en vekst på hele 2,7 pst. i år og 1,8 pst. neste år. Anslagene for euroområdet har derimot blitt markert nedjustert siden våren 2003, til 0,5 pst. i år og 1,6 pst. neste år. Særlig den svake utviklingen i Tyskland trekker ned veksten i euroområdet. OECD legger til grunn at veksten i USA og Japan blir sterk nok til at arbeidsledigheten avtar noe i 2004, mens ledigheten ventes å øke svakt i euroområdet også i 2004.

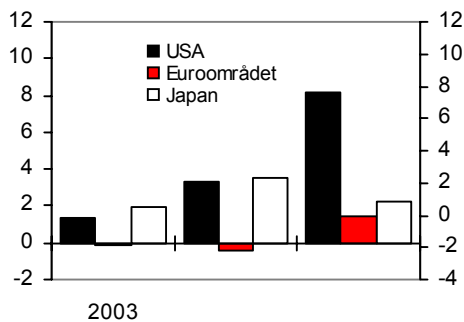
Ifølge reviderte nasjonalregnskapstall var BNP-veksten i **USA** hele 8,2 pst. (årlig rate) i 3. kvartal. Det private forbruket ga det sterkeste vekstbidraget, noe som må ses i sammenheng med skatteletter og historisk lave renter. Framover er trolig en fortsatt sterk utvikling i konsumet avhengig av at arbeidsmarkedet bedrer seg. Også investeringene tok seg markert opp i 3. kvartal, mens offentlig etterspørsel steg mindre enn ventet. Veksttaket for privat konsum ligger ikke an til å bli like høy i 4. kvartal. I tillegg kan økt import dempe vekstbidragene fra utenrikshandelen. Sterk ordreinngang tilsier på den annen side at den positive investeringsutviklingen kan fortsette. I november steg ISM-indeksen, en viktig indikator for utviklingen i industrien, til sitt høyeste nivå på 20 år. Novembermålingen indikerer at veksten i industriproduksjonen kan ta seg opp, samt at sysselsettingen i industrien nå øker for første gang siden sommeren 2000. Den gode utviklingen i industrien må trolig ses i sammenheng med den kraftige svekkelsen av dollaren så langt i år. Sysselsettingen i privat sektor utenom jordbruk økte for fjerde måned på rad i november, men

Tabell 2 Internasjonale hovedtall. Prosentvis vekst fra året før

	Bruttonasjonalprodukt			Konsumpriser			Arbeidsledighet (nivå)		
	2003	2004		2003	2004		2003	2004	
	OECD	NB04	OECD	OECD	NB04	OECD	OECD	NB04	OECD
USA	2,8	3,6	4,1	2,4	1,8	1,7	6,1	5,8	5,9
Japan	2,7	0,9	1,8	-0,9	-0,6	-0,1	5,3	5,7	5,2
Storbritannia	2,0	2,5	2,8	2,9	2,3	2,7	5,0	5,2	4,9
Frankrike	0,2	1,7	1,8	2,0	1,5	1,0	9,6	9,0	9,8
Tyskland	-0,1	1,5	0,8	0,9	0,8	0,8	8,9	8,3	9,2
Sverige	1,5	2,3	2,3	2,1	1,5	1,4	4,8	4,3	4,7
Euroområdet	0,5	1,9	1,6	2,0	1,5	1,8	8,8	8,7	8,9
Norges handelspartnere	1,2	2,3	..	2,0	1,6	..	6,6	6,3	..
Norge	1,1	2,3	2,5	2,5	1¼	1,2	4,5	4,7	4,7

Kilder: OECD Economic Outlook 74 og Nasjonalbudsjettet 2004.

Figur 11 Kvartalsvis BNP-vekst.
Sesongjustert. Årlig rate i prosent

Kilde: EcoWin.

likevel mindre enn ventet. Arbeidsledigheten falt fra 6,0 pst. til 5,9 pst. Ifølge The Conference Board steg konsumenttilliten markert i november, noe som trolig skyldtes lysere utsikter på arbeidsmarkedet. USA opphever beskyttelsestollen på visse stålprodukter, og de varslede mottiltakene, fra bl.a. EU og Norge, trer derfor ikke i kraft.

Euroområdet tynges fortsatt av svak innenlandsk etterspørsel og en styrket euro. Ifølge foreløpige nasjonalregnskapstall ble BNP-veksten 1,5 pst. (årlig rate) i 3. kvartal. Offentlig etterspørsel og nettoeksporten bidro til veksten, mens privat konsum var uendret. Investeringene bidro negativt. Andelen arbeidsledige var uendret på 8,8 pst. i oktober, og har ligget stabilt på dette nivået siden mars. I **Tyskland** steg IFO-indeksen for 8. måned på rad i november. Tyske bedrifter vurderte særlig dagens økonomiske situasjon som klart lysere enn måneden før, noe som støttes opp av at industriproduksjonen tok seg opp i oktober. Arbeidsledigheten holdt seg uendret på 10,5 pst. i november.

EU iverksetter ikke tiltak mot Tyskland og Frankrike, på tross av at begge landene i 2004 for tredje år på rad ventes å bryte Stabilitets- og vekstpaktens (SGP) krav om budsjettunderskudd lavere enn 3 pst. av BNP. Tyskland og Frankrike har gått med på å redusere neste års strukturelle underskudd med henholdsvis 0,6 og 0,8 pst. av BNP, og det antas at de vil holde seg innenfor SGP i 2005.

BNP i **Sverige** steg sesongjustert med 0,5 pst. i 3. kvartal, opp fra 0,3 pst. i 2. kvartal. Nettoeksporten og privat og offentlig konsum bidro positivt til veksten, mens investeringene falt for tredje kvartal på rad. Den sesongjusterte arbeidsledigheten steg til 5,1 pst. i oktober. Arbeidsledigheten i Sverige har steget jevnt fra bunnivået på 3,8 pst. i august i fjor.

I **Japan** steg BNP i 3. kvartal med 2,2 pst. (årlig rate). Særlig investeringene og nettoeksporten bidro positivt til veksten. Industriproduksjonen økte ytterligere i oktober, etter en markert oppgang måneden før. I oktober var konsumprisene uendret fra samme periode året før. Det er første gang siden sommeren 1999 at tolv månedersveksten i konsumprisene i Japan ikke har vært negativ.

Finansmarkedene

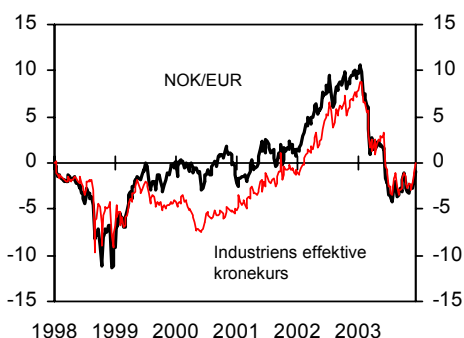
Norges Bank holdt **styringsrenten** uendret på 2,5 pst., på hovedstyremøtet 29. oktober. Banken opprettholdt også sin vurdering av risikobildet, og uttrykte at det med uendret rente framover er like sannsynlig at inflasjonen på to års sikt blir lavere enn 2½ pst. som at den blir høyere. Neste hovedstyremøte er 17. desember.

I Storbritannia satte Bank of England i november opp renten med 25 basispunkter, til 3,75 pst. Ellers har sentralbankene hos Norges viktigste handelspartnere holdt styringsrentene uendret den siste tiden.

Tremåneders pengemarkedsrente sank noe etter publiseringen av konsumprisindeksen for november, og er nå 2,7 pst. Tremåneders pengemarkedsrente i Norge er om lag 0,5 prosentpoeng høyere enn i euroområdet og 1,5 prosentpoeng høyere enn i USA.

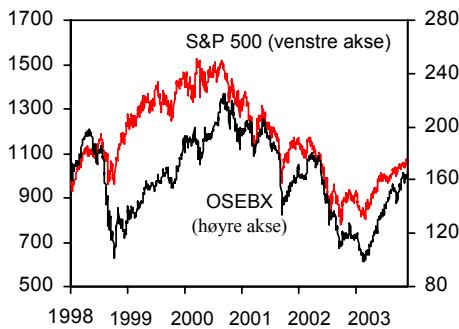
Industriens effektive kronekurs har styrket seg med om lag 2 pst. siden forrige hovedstyremøte. Norske kroner har styrket seg mot amerikanske dollar og euro. Amerikanske dollar har svekket

Figur 12 Valutakurser. Prosentvis endring siden 2. januar 1998

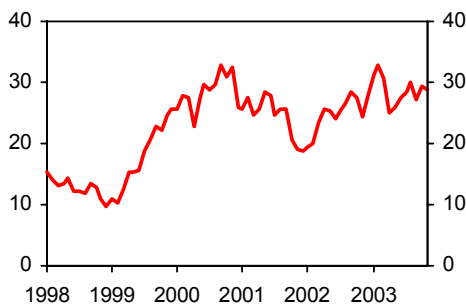
Kilde: EcoWin.

Figur 13 Aksjekurser

Kilde: EcoWin.

Figur 14 Oljepris. USD pr. fat

Kilde: Norges Bank

seg over en lengre periode, og kursen er for tiden rundt 1,2 mot euro. Dette er det svakeste nivået siden euroen ble innført. Siden årsskiftet har industriens effektive kronekurs svekket seg med om lag 9 pst. Norske kroner har særlig svekket seg mot euro og svenske kroner.

Renten på norske **tiårs statsobligasjoner** har falt med 0,2 prosentpoeng siden slutten av oktober, til 4,8 pst. Renten på tilsvarende tyske papirer har steget noe i samme periode, og rentedifferansen mellom norske og tyske tiårs statsobligasjoner er redusert til om lag 0,4 prosentpoeng. Siden rentebunnen i midten av juni, har de lange rentene i Norge og internasjonalt steget markert. Renten på norske tiårs statsobligasjoner har steget med ½ prosentpoeng. Tilsvarende tyske og amerikanske papirer har steget med henholdsvis om lag 1 og 1¼ prosentpoeng.

Aksjemarkedet i Norge og internasjonalt har steget markert siden bunnnoteringen i første kvartal. Oslo Børs Hovedindeks har steget med 68 pst. siden bunnnoteringen. Siden midten av oktober har stigningen vært 6 pst. I samme periode har den europeiske FTSE 100 indeksen steget noe over 1 pst., og i USA har den teknologitunge Nasdaq-indeksen og den noe bredere S&P 500-indeksen henholdsvis falt med 2 pst. og steget med 1 pst.

Petroleumsvirksomheten

Gjennomsnittlig **råoljepris** hittil i år er 28,7 USD pr. fat, eller 204 kroner. Den 11. desember var prisen 30 USD pr. fat. OPEC besluttet 4. desember å holde sine kvoter uendret på 24,5 mill. fat pr. dag. Til neste år venter flere analytikere at samlet produksjonsøkning i Irak og i land utenfor OPEC vil være større enn veksten i etterspørsel etter olje. Dette trekker isolert sett i retning av lavere oljepriser, og vil sette press på OPECs kvotedisiplin. På International Petroleum Exchange betaler aktørene nå 28,4 USD pr. fat råolje levert i juli til neste år og 27,1 USD for levering i desember.

Ifølge Energy Information Administration lå de totale amerikanske **oljelagrene** ved utgang av uke 48 0,9 pst. over nivået ett år tilbake. Nivået var imidlertid 3,7 pst. under gjennomsnittet for de fem siste årene. Råoljelagrene har falt de to siste ukene, men dette er blitt oppveid av en økning i både bensin- og destillatlagrene i samme periode. Den totale lagerbeholdningen har derfor vært stabil den siste tiden.

Tall fra Oljedirektoratet viser at **petroleumsproduksjonen** på norsk sokkel i oktober utgjorde 22,9 mill. standard kubikkmeter oljeekvivalenter (Sm^3 o.e.), om lag uendret fra samme måned i fjor. Så langt i 2003 er den totale produksjonen om lag 214,6 mill. Sm^3 o.e., dvs. en svak oppgang i forhold til samme periode i fjor.

Eksportverdien av råolje, naturgass og kondensat var i oktober 23,4 mrd. kroner, 3,9 pst. høyere enn tilsvarende måned i 2002. Eksportverdien så langt i år utgjør 225,6 mrd. kroner, en økning på 5,2 pst. i forhold til i samme tidsrom i fjor. Økningen skyldes økt eksport av naturgass og kondensater.

Statistisk sentralbyrås investeringstelling for petroleumssektoren for 4. kvartal gir et anslag på **investeringene** i oljeutvinning og rørtransport på 65,9 mrd. kroner i 2003. Dette tilsvarer en volumvekst på 20,6 pst. fra 2002. Sammenliknet med forrige telling er anslagene for petroleumsinvesteringer nedjustert både i år og til neste år.